GÁRDONYI GÉZA

A szegény ember káposztája

Lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

Ugri meg Bugri

Túl a rónán van egy nagy erdő. Abban él két mókus.
Az egyik neve: Ugri.
A másik neve: Bugri.

Ezek a mókusok testvérek volnának. Csakhogy... Mi történt? Én sem hinném, ha magam nem láttam volna.

Mikor az apjuk, az öreg mókus meghalt, a temetés után Ugri beült az odúba, és így szólt:

– Kedves öcsém, Bugri! Eredj el, keress magadnak más hajlékot. Én itt maradok.

– Adj legalább az útra egy-két bükkmakkot – mondotta Bugri szomorúan.

– Ej, édes öcsém – felelt Ugri –, nagy az erdő, sok a bükkfa. Szedegess az úton.

Azzal kihozott az apja kamarájából egy bükkmakkot, és jó étvággyal megebédelte ott, az ajtó előtt.

Az öccsének egy falatot se adott.

Bugri szomorúan pillantott a bükkmakk eldobott héjára, és elindult nagy búsan a vadon erdőbe, hogy hajlékot keressen.

Az első odút egy tölgyfán találta.

Megörvendett az odúnak. Vígan futott föl a fára. De amint bekukkantott a mélyébe, kiszólt onnan a sárga szemű fülesbagoly:

– Ihi-uhu hókuszpókusz,
Mit akarsz itt Bugri mókus?

– Csak jó napot kívánok neked, bagoly ténsasszony – felelte Bugri ijedten.

Azzal odábbugrott.

És keresgélt tovább.

Nemsokára lelt egy másik odút.

Ennek is igen megörvendett.

Ahogy beletekint, az odúból a kígyó zavarta vissza:

– Szikra csípje meg a lábad,
Elmenj innen, mert megváglak!

Bugri egy pillanat alatt elszökemlett onnan is.
Egy harmadik odúból meg a sündisznó sziszegett rája:

– Nini, hát kend itt mit kémlel?
Majd megbököm a tüskémmel!

Bugri egy pillanat alatt elszökemlett onnan is.

A következő helyen meg jóformán félig se mászott fel a fára, a vadgalamb nekiesett a párjával, és úgy összecsipkedte a szegény mókust, hogy azt sem tudta, melyik lábára sántítson.

Nagyon búsult a kis mókus.

– Hiába járom az erdőt – szólott búsan. – Nincs itt üres lakás sehol. Mi lesz belőlem? Eső megver. Szél megfúj. Aztán meg majd jönnek a téli fagyok: gyönge kis bundámban bizony megvesz az Isten hidege.

Hát amint így töprenkedik a faágon, egyszer csak kidugja a fejét a kéreg alól egy szarvasbogár.

– Jó napot, mókus úr – köszön Bugrinak tisztelettel –, miben fő a feje?

– Nagy az én bajom, kedves szarvasbogár pajtás – feleli a mókus. – Vándorúton vagyok. Hajlékot keresek. De hiába! Felkutattam már a környéken minden zeget-zugot, az egész erdőben sehol nincs üres odú.

– Bizony – felelte a szarvasbogár –, sok a lakó az erdőben, hanem azért, ha dolgozni nem restell mókus uram, ajánlok én szívesen egy alkalmatos odút.

– Előre is köszönöm – felelte a mókus –, mondhatom, nagyon jót cselekszik velem.

– Hát csak jöjjön utánam – mondotta a szarvasbogár.

Azzal szétnyitotta a szárnyait, és repült, repült jóságos dongással sok fatörzs között, lombokon keresztül, míg végre elérkezett egy öreg tölgyfához.

A mókus mindenütt követte a szarvasbogarat, és bizony jól kimelegedett, de azért csaknem egyszerre ért oda a bogárral.

– No – szólott a szarvasbogár –, itt tessék dolgozni. Olyan pompás odút készíthet itt, hogy egy kis mackó is ellakhatnék benne.

Azzal be sem várta a mókus köszönetét, csak szétnyitotta ismét a szárnyait, már fönt járt a levegőben, mikor ennyit mondott:

– Jó napot!

És továbbrepült a vadcseresznyefára.

A mókus örvendezve szaggatta le a fatörzs öreg kérgét. Alatta meglelte az odúnak alkalmas helyet. Addig kaparta, addig rágta, amíg csakugyan kényelmes, jó lakást készített magának.

Persze hetekig tartott, amíg mindent rendbe szedett a lakásban. Mert az ágyat, polcot, ajtót mind egymaga mesterkedte. Hanem aztán nagy is volt a gyönyörűsége, mikor az első zsák mogyorót beszállította a kamarába.

– Nem félek most már – szólott elégedetten Bugri. – Jöhet a hó, az eső, a szél, de még a téli nagy hideg is.

És késő őszig hordta befelé szorgalmasan a télre valót.

Hát Ugri mit művelt ezalatt?

Bizony nem dolgozott Ugri semmit. Még arra is rest volt, hogy eljárt volna a szomszéd völgybe, a diófákra, hogy ott ebédeljen. Egész nyáron, egész őszön át otthon lebzselt. Azt fogyasztotta, amit az apja hagyott neki a kamarában. Mindennap jól beebédelt, vacsorázott. Nagyokat heverészett. Esténkint pedig, mikor a tücskök nótázásba fogtak, táncolt is veszekedettül. Utána pedig, mikor elfáradt, kiült a faágakra a hajlék elé, és vígan szimmantgatta a virágok illatát.

Még csak arra sem gondolt, hogy rozzant a bejárat. Meg kellene igazítani. Lassankint aztán megromlott az úgy, hogy mikor az odúban bent feküdt, azt érezte, künn heverészik a szabad ég alatt. De hát:

– Ráérünk még arra – mondogatta –, hol van még a tél.

Közben aztán észrevétlenül elmúlt a nyár. A zöld erdő egyszerre átváltozott sárga erdővé. Utána a falevelek elbúcsúztak az ágaktól. A hideg szél lerohant a havasok tetejéről, és haragos zúgással rázta le a fák megmaradt lombjait.

Az odú ajtaját is megtépázta.

Akkor szállta meg csak a félelem Ugrit.

– Jaj, Istenem – szólott –, itt a tél a nyakamon! És én még nem dolgoztam, és nem is gyűjtöttem semmit.

Szaladgált, kapkodott jobbra-balra, először is ennivaló után. De már akkor a makkot, mogyorót fölfalták a vaddisznók. A diót pedig betakarította a borz. Ami kis hulladék maradt volna még a földön a haraszt között, azt a hó egy éjjel vastagon betakarta.

A mókus ínségbe jutott.

Behúzódott a legbelső rejtekszobába, és ott bánkódott a nyomorúsága fölött.

Csakhogy a téli szél ott sem hagyott neki nyugtot.

Besuhogott a gondozatlan ajtajú odún, és megcsipkedte kegyetlen hidegével Ugri úr bundáját.

Ekkor jutott eszébe az öccse.

„Vajon mi lett az öcsémből? Hátha van annak jó meleg hajléka! És talán tele a kamrája is."

Azután sóhajtott:

„Bizony rosszul bántam vele – gondolta könnyezve –, de annak mindig jó szíve volt. Talán megkönyörül most is rajtam."

Éhesen és dideregve nekiindult a zúzmarás erdőnek. Sehol egy falevél. Sehol egy bogár. Sehol egy pillangó. Csak a vaddisznó turkál a hóban, s a varjak kárognak a száraz faágakon.

Bekopog az első odún, amelyet útjában talál.

Kopog erősebben.

Semmi felelet.

A fülesbagoly fölébred a sok kopogásra, és mérgesen kirobban. Megcsapkodja szárnyával, megcsipkedi a szájával:

– Adta kóborló mókusa!
Kendnek ide semmi jussa!
Mit zavar itt ilyen-olyan,
az én csöndes lakásomban?

Megy odább a nyomorult mókus. A foga vacog, keze reszket. Lába fázik a hidegben. A fülei majd lefagynak.

Bezörget a másik odún.
Nem felel senki.
Zörget, zörget sokáig.
– Ki az? – szól a kígyó, az álmot kidörzsölve a szeméből. – Ki mer engem háborgatni tavasz előtt?
– Kérem alássan – kiabál be Ugri –, nem lakik itt egy Bugri nevű mókus?
– Micsoda – szól mérgesen a kígyó –, hát tudakozóhely az én házam? Vagy rendőrség?
Azzal kiugrik, és akkorát csíp a mókus lába szárán, hogy Ugri visítva menekül onnan.
Megy dideregve és éhezve tovább.
Megint talál egy odút.
Itt már fél.
Vajon be merjen-e kopogtatni?
Aggodalmasan járkál le és föl a bejárat előtt.
„Megvárom az éjszakát” – gondolja.
A csikorgós hidegben aztán bátorságot szed mégis: bekukucskál a hasadékon.
Odabenn sötét van.
Kinyitja a zárat, hogy beljebb nézhessen. De hirtelen megcsúszik a lába, és zsupsz! – bepottyan az odúba.
Az odú a sündisznó odúja volt.
A sündisznó nehéz álomban, összeguborodva feküdt a lakása mélyén. Égnek állott minden tüskéje. Jaj, az Ugri most megjárta: ezer tüske is szúródott egyszerre az oldalába! Alig tudott kimászni az odúból. Még szerencse, hogy a tüskésdisznó föl nem ébredt, mert még több szúrást kapott volna.
Végre hetekig való keserves kóborlás után ráakadt az öccse hajlékára.
Kopogtatott alázatosan.
– Ki az? – kérdezte Bugri.
Rögtön megismerte az öccse hangját.
– Én vagyok, a te szerencsétlen bátyád: Ugri.
Bugri gyorsan kinyitotta az ajtót, és a nyakába borult a bátyjának.
– Isten hozott, kedves testvérem! No, szép tőled, hogy végre meglátogatsz.
– Hát nem haragszol rám? – kérdezte Ugri sírva.

– Hogy haragudnék már, amikor látom, micsoda siralmas állapotban vagy! Beteg voltál, édes bátyám? No, gyere beljebb. Feküdj le a meleg taplódíványra. Takard be a lábadat a mohapaplanommal. Aztán egyél is valamit, mert látom, éhes vagy. És majd ha jóllaktál, megpihentél, mondd el sorjában, mi történt veled?

Hogy miképpen beszélte el Ugri mókus az öccsének a nyomorúságba jutását, azt már én nem tudom. Hanem azt láttam, egy hét múlva hogyan sietett haza egyik zúzmarás fáról a másikra ugrálva. Pedig ugyancsak meg volt terhelve. Egy ajtónak való fenyődeszkát cipelt. Meg egy meleg mohapokrócot. Meg egy zsák mogyorót.

Tartalom

A zöld erszény 5
Pöttöm Jutka története 11
Mese a kerékről 16
Az igen-igen-igen-igen szegény ember 20
Huszárkaland 32
A szerencsés cigány 40
A virágok könnye 43
Istók kertje 49
A pillangó 51
A tudós bácsi 59
Fúrólyukon Amerikába 60
Az új harang 62
Macskási Imre 66
Mikor diák, mikor király 68
Mese a labdáról és a macskáról 71
Tyúkanyó mostoha gyermekei 75
A szegény ember káposztája 78
Brekeke és Zsákrágó úrfiak utazása 81
A nyuszi kalandja 85
Ugri meg Bugri 88
Róka koma 95
A hálátlan krokodilus 104